

https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/125_AI_Algorithmic_Bias_Discrimination_Risks_bernaziuk.pdf

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-598-3-10>

JUDICIAL ETHICS AS A NORMATIVE AND AXIOLOGICAL COMPONENT OF THE LEGAL CULTURE OF THE JUDICIARY

СУДДІВСЬКА ЕТИКА ЯК НОРМАТИВНО-ЦІННІСНИЙ КОМПОНЕНТ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СУДДІ

Mozhaikina O. S.

*PhD in Psychology, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of International, Civil and Commercial Law, Lawyer
State University of Trade and Economics
Kyiv, Ukraine*

Можайкіна О. С.

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права, адвокат
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна*

Koliada S. V.

*Secretary of Court Sessions
Pechersk District Court of Kyiv
Kyiv, Ukraine*

Коляда С. В.

*секретар судових засідань
Печерський районний суд міста Києва
м. Київ, Україна*

Lishchuk O. V.

*Senior Lecturer at the Department of International, Civil and Commercial Law, Lawyer
State University of Trade and Economics
Kyiv, Ukraine*

Ліщук О. В.

*старший викладач кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права, адвокат
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна*

Судова влада є однією з гілок державної влади, основними завданнями якої є забезпечення законності, справедливості. Цінність права на судовий захист, будучи найважливішою конституційною гарантією всіх інших прав і свобод, обумовлена особливим місцем судової влади в системі поділу влади та її прерогативами щодо здійснення правосуддя.

Авторитет судової влади залежить, перш за все, від компетентності, особистої підготовки та здатності кожного судді виконувати свої посадові обов'язки щодо захисту державних та суспільних інтересів, а також фізичних та юридичних осіб при здійсненні правосуддя. Діяльність судді безпосередньо стосується забезпечення захисту прав громадян і пов'язана із прийняттям рішень, які впливають на долю людей, та супроводжується застосуванням заходів державного примусу. У зв'язку із цим цілком обґрунтованими є підвищені етичні (моральні) вимоги до професійної діяльності судді.

Професія судді пов'язана з високим рівнем відповідальності у залі суду; поведінка судді, яка не пов'язана з виконанням професійних обов'язків, також перебуває під пильною увагою з боку суддівської спільноти, правоохоронних органів, громадськості. Відтак, етичні стандарти повинні стосуватися й таких аспектів: етики свободи, яка є основою етики власної відповідальності; етики автентичності, яка виявляється у визнанні інших у їхній схожості та відмінності; етики рівності, яка корелюється з питанням справедливості [1, с. 66].

Вимоги до моральних якостей судді закріплені на рівні Конституції України та Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон). Зокрема у п. 2 ч. 7 ст. 56 Закону визначено, що суддя зобов'язаний дотримуватися правил суддівської етики, у тому числі виявляти та підтримувати високі стандарти поведінки у будь-якій діяльності з метою укріплення суспільної довіри до суду, забезпечення впевненості суспільства в чесності та невідчужуваності суддів [2].

Спеціальні етичні вимоги до судді висуває Кодекс суддівської етики (далі – Кодекс), затверджений XI черговим з'їздом суддів України 22.02.2013 р. (в редакції від 18.09.2024 р.). Розроблений та затверджений самим суддівським співтовариством, Кодекс акумулював корпоративні правила, які встановлюють обов'язкову для кожного судді модель поведінки при здійсненні професійної діяльності, а також регламентують позасудову поведінку суддів.

Професійна діяльність судді повинна спиратися як на правові, так і на моральні засади. Тобто, законність та моральність в діяльності судді повинні знаходитися в нерозривній єдності та виступати ціннісною основою професійної правової культури її носіїв. За переконанням Меліхової Ю.А. суддя постійно постає перед складним морально-правовим вибором і те, яким буде цей вибір залежить від його духовного і творчого потенціалу, ієрархії культурних цінностей, притаманних йому як особистості [3, с. 21].

Таким чином, професійна компетентність, рівень правової культури, правової свідомості визначаються особистістю судді, його внутрішніми переконаннями та етичними компонентами. Поряд з цим варто

зауважити, що низький рівень правової культури судді може виявлятися у формальному підході до виконання своїх професійних обов'язків під час здійснення правосуддя, що в подальшому призведе до ігнорування таких важливих засад як справедливість та рівність перед законом. Зазначене безпосередньо впливає на авторитет не лише судді, а й всієї судової влади.

У контексті даного дослідження увагу привертає думка В.В. Коцкулич, яка стверджує, що правова культура судді, включаючи у себе його правовий менталітет, знаходить свій вияв у високому рівні правового розвитку судді як особистості та є складовою загальної культури, оскільки являє собою сукупність цінностей, які відповідають самобутності народу, соціальним потребам, вимогам законності та правопорядку [4, с. 27]. У той же час за переконанням А.А.Савченко «правова культура відрізняється від інших частин культури своїми особливостями, а саме приналежністю до права, правовою поведінкою, дотриманням норм та правил, правовим мисленням задля існування суспільства та створення у ньому належного комфортного правового життя [5, с. 35].

Суддя своїми діями, вчинками, висловлюваннями формує свою репутацію, яка відображає громадську думку не лише про його моральні цінності та рівень професіоналізму, але й про суддівський корпус та судову систему у цілому. Тому, на даний час держава, професійна суддівська спільнота та спільнота правників (адвокати, нотаріуси, прокурори тощо), вчені приділяють велику увагу етичним компонентам у діяльності судді, які потрібні для забезпечення утвердження в свідомості суспільства впевненості у справедливому, безпристрастному на незалежному суді.

Узагальнюючи викладене, варто констатувати, що суддівська етика, будучи частиною професійної правової культури судді, включає в себе сукупність правил професійної та позаслужбової поведінки суддів, які формуються на основі взаємозв'язку правових та етичних (моральних) принципів. Будь-які дії судді, які здійснюються під час виконання професійних обов'язків, є важливими, оскільки ці дії відображають не лише фаховість у галузі права, а й відображають їхню правову культуру, що має першочергове значення для розвитку стандартів професійної суддівської етики. Таким чином, професійна діяльність судді повинна спиратися як на правові, так і на етичні засади, забезпечуючи нерозривну єдність законності та моральності правосуддя.

Література:

1. Можайкіна О. С., Кононець О. М. Етичні аспекти діяльності медіаторів. *Право і суспільство*. 2021. № 6. С. 61–66.

2. Про судоустрій статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n508>

3. Меліхова Ю. А. Морально-професійна культура судді: історія і сучасність : монографія. Х. : Право, 2015. 224 с.

4. Коцкулич В. В. Формування професійної правосвідомості судді та суддівського розсуду: організаційний та праксеологічний аспекти : дис. ... канд.юрид.наук. Київ, 2018. 233 с.

5. Савченко А. А. Правова культура як атрибут культури суспільства. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2020. № 2. С. 32–36.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-598-3-11>

IMPLEMENTATION OF EUROPEAN STANDARDS IN COUNTERING CYBERBULLYING, CIVIL LAW PERSPECTIVE

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТИВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КІБЕРНАСИЛЬСТВУ, У ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОМУ ВИМІРІ

Naumenko M. V.

*Lecturer, Postgraduate Student at the
Department of Civil Law and Procedure
Training and Research Institute No. 5
of Kharkiv National University
of Internal Affairs
Kharkiv, Ukraine*

Науменко М. В.

*викладачка, аспірантка кафедри
цивільного права та процесу
Навчально-науковий інститут № 5
Харківського національного
університету внутрішніх справ
м. Харків, Україна*

Simplified access to online personal data creates conditions for human rights violations, particularly, against women. Countering violence in the digital environment remains insufficiently regulated, although progress has been made in approximating national legislation to international standards.

The transfer of violence from face-to-face to online spaces due to the widespread use of the internet, including social media, entails significant socio-economic and political consequences [2].

According to non-governmental organisations, one in ten women in Ukraine suffers from stalking. These are only registered cases, which do not include cyberstalking.

Currently, there is no clear definition in Ukrainian legislation for the categories ‘psychological violence committed on the internet and/or using